

Dünya Sağlık Örgütü'nün İklim Dayanıklı ve Sürdürülebilir Sağlık Tesisleri Çerçevesi ile Türkiye'nin 2024-2030 İklim Eylem Planlarının Karşılaştırmalı Analizi

Comparative Analysis of World Health Organization's Climate Resilient and Sustainable Health Facility Framework and Türkiye's 2024-2030 Climate Action Plans

Prof. Dr. Yeter USLU

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye.

yuslu@medipol.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8529-6466

Selenay KOÇ

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye.

ORCID: 0009-0007-7766-5309

Makale Türü:

DERLEME

Gönderilme Tarihi:

10 Mart 2026

Kabul Tarihi:

13 Nisan 2026

Öz

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından geliştirilen "İklim Dayanıklı ve Çevresel Olarak Sürdürülebilir Sağlık Tesisleri Çerçevesi", sağlık sistemlerinin iklim değişikliğine uyum kapasitesini artırmaya yönelik temel ilkeleri ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı, WHO tarafından geliştirilen söz konusu çerçeve ile Türkiye'nin 2024-2030 dönemini kapsayan İklim Değişikliği Uyum Eylem Planı'nı sağlık sistemleri perspektifinden karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve politika belgeleri doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sürecinde WHO çerçevesinde yer alan temel bileşenler esas alınarak sağlık iş gücü ve kurumsal kapasite, su-sanitasyon ve atık yönetimi (WASH), enerji ve emisyon yönetimi, altyapı ve iklim dayanıklılığı ile teknoloji ve tedarik zinciri başlıkları kapsamında karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır. Elde edilen bulgular Türkiye'nin iklim değişikliği ile mücadele ve uyum politikalarının enerji verimliliği, su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi ve kritik altyapıların dayanıklılığının artırılması gibi alanlarda WHO çerçevesi ile büyük ölçüde uyumlu olduğunu göstermektedir. Sağlık tesislerinin iklim değişikliği kaynaklı sorunlara dayanıklılığının artırılması sağlık hizmetlerinin devamı için kritik öneme sahip olduğundan, sağlık altyapılarının planlaması ve yönetiminin daha kapsamlı şekilde ele alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği Eylem Planları, Sağlık Sistemleri, WHO Çerçevesi.

Abstract

The "Framework for Climate-Resilient and Environmentally Sustainable Healthcare Facilities" developed by the World Health Organization (WHO) sets out the basic principles for enhancing the capacity of healthcare systems to adapt to climate change. The aim of this study is to comparatively evaluate the framework developed by WHO and Türkiye's Climate Change Adaptation Action Plan covering the 2024-2030 period from the perspective of health systems. In the study, a qualitative research approach was adopted, and policy documents were analyzed by document analysis method. In the analysis process, a comparative evaluation was made within the scope of health workforce and institutional capacity, water-sanitation and waste management (WASH), energy and emission management, infrastructure and climate resilience, technology and supply chain, based on the basic components within the WHO framework. The findings show that Turkey's climate change mitigation and adaptation policies are largely compatible with the WHO framework in areas such as energy efficiency, sustainable management of water resources and increasing the resilience of critical infrastructures. Increasing the resilience of healthcare facilities to climate change-related issues is critical for the continuation of healthcare services, so the planning and management of healthcare infrastructures needs to be addressed more comprehensively.

Keywords: Climate Change Action Plans, Health System, WHO Framework.

1. Giriş

İklim değişikliği, günümüzde tüm canlıların sağlığını ve varoluşunu etkileyen en kritik küresel çevre sorunlarından biri olarak ön plana çıkmaktadır. Bu değişiklik kapsamına giren artan sıcaklıklar, olağanüstü hava olayları, hava ve su kaynaklarının kirliliği gibi faktörler, sağlık sistemleri üzerinde doğrudan veya dolaylı yükler oluşturmaktadır (World Health Organization, 2019). Ancak sağlık sistemleri yalnızca iklim değişikliğinden etkilenmekle kalmaz, çeşitli yönleriyle iklim değişikliğine sebep verebilir durumdadır. Sürekli atık üretimi, enerji tüketimi ve karbon emisyonları gibi faktörler iklim değişikliği sürecini hızlandıran bir altyapı sunmaktadır (Limaye, 2021). Bu özelliğiyle iklim krizi sadece bir çevre sorunu değil, evrensel bir halk sağlığı sorununa dönüşmektedir (Nieuwenhuijsen, 2024). Bu nedenle sağlık sistemlerinin hem iklim değişikliğine uyum sağlayabilmesi hem de çevresel sürdürülebilirliği destekleyecek şekilde yapılandırılmaları her geçen gün daha da önem kazanmaktadır.

Sağlık sistemlerinin oluşturduğu bu paradoks nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü (WHO), sağlık tesislerinin iklim değişikliğine karşı daha dayanıklı hale getirilmesi için çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda ilerleyecek bir rehber sunmuştur. 'İklim Dayanıklı ve Çevresel Olarak Sürdürülebilir Sağlık Tesisi Çerçevesi' olarak anılan bu rehber 2020 tarihinde yayınlanmış, Birleşmiş Milletler (UN) tarafından ilan edilen Uluslararası Afet Riskini Azaltma Günü'ne denk getirilerek duyurulmuştur (World Health Organization, 2020). Bu çerçeve, sağlık tesislerinin altyapı, enerji kullanımı, su yönetimi, atık yönetimi ve afet hazırlığı gibi alanlarda daha sürdürülebilir ve dirençli hale getirilmesini amaçlayan bir yol haritası konumundadır.

Türkiye'de ise iklim değişikliği ile mücadele ve uyum politikaları son yıllarda giderek artan bir ivme kazanmış, bu kapsamı destekleyecek şekilde 2024-2030 İklim Eylem Planı gibi ulusal politika belgeleri hazırlanmıştır. Bu alan-daki politikalar, enerji verimliliğini, karbon emisyonlarının azaltılması ve sürdürülebilirliğin güçlendirilmesi gibi hedefleri içermektedir (İklim Değişikliği Başkanlığı, 2024). Sağlık sektörü ise bu politikaların önemli uygulama alanlarından biri olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışma, Dünya Sağlık Örgütü'nün İklim Dayanıklı ve Sürdürülebilir Sağlık Tesisi Çerçevesi ile Türkiye'nin 2024-2030 dönemine yönelik iklim eylem planlarını karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, WHO tarafından önerilen noktalar temel alınarak Türkiye'nin ulusal politika belgelerinde yer alan hedefler karşılaştırılarak benzerlikler, farklılıklar ve geliştirilmesi gereken alanlar ortaya konulacaktır. Bu sayede Türkiye'nin sağlık tesislerinin iklim değişikliği ile mücadele ve uyum süreçlerindeki mevcut konumunun değerlendirilmesi ve gelecek politika geliştirme süreçlerine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

.....

2. İklim Değişikliği ve Sağlık Sistemleri

Sağlık sistemlerinin iklim değişikliği ile ilişkisi gün geçtikçe etkisini arttıran bir paradoks haline gelmiştir. Gulzar vd. (2021) çalışması, aşırı sıcaklıklar, sel, kuraklık ve hava kirliliği gibi çevresel faktörler bulaşıcı hastalıkların yayılımını arttırabildiğini öne sürmüştür. Bir başka çalışmada ise hava kirliliği gibi etmenlerin kronik hastalıkların görülme sıklığını etkileyebildiği, alerjik hastalıkları ise tetikleyebildiği belirtilmiştir (Deng vd., 2020). Tüm bu olaylar dolaylı veya doğrudan yolla sağlık hizmetleri talebini arttırmaktadır.

Öte yandan sağlık tesisleri; yüksek enerji tüketimi, yoğun su kullanımı ve tıbbi atık üretimi gibi gölge yapılarıyla çevreye verilen zarara ortak olan yapılarıdır. Örneğin, Mominkhan vd. (2023) çalışması, sağlık sektörünün küresel sera gazı emisyonunda öne çıkan bir kaynak olduğunu ve bu kaynağın dünya genelinde her yıl yaklaşık 514 kömür yakıtlı santrale eşdeğer sera gazı ürettiğini belirtmiştir. Watts vd. (2021) tarafından hazırlanan rapor, sağlık tesislerinin 24 saat kesintisiz enerji kullanan kurumlar olduğundan, tesislerinin ısıtılması, soğutulması, tıbbi cihazların üretimi veya enerjisi gibi sebeplerle hastanelerin gelişmiş ülkelerde ticari bina sektöründeki toplam enerji kullanımının yaklaşık %10'unu gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, sürdürülebilir sağlık tesisi kavramı, sadece medikal hizmet sunan bir yapı olmanın ötesinde; kaynak kullanımını optimize eden, atık üretimini minimize eden ve bunları sürdürürken toplum sağlığını koruyan yeşil bir ekosistemi ifade etmektedir. Çevresel sürdürülebilirlik ise sağlık sektöründe; enerji verimliliği, yenilenebilir ve doğal kaynak kullanımı, su tasarrufu ve tıbbi atıkların ekosisteme zarar vermeden yönetilmesi süreçlerini kapsamaktadır (Baş, 2025). Günümüzde bu kavramların önemi, özellikle sağlık sektörünün küresel sera gazı emisyonlarının önemli bir kısmından sorumlu olması sebebiyle iklim krizinin hem bir parçası hem de çözüm noktası haline gelmesinden kaynaklanmaktadır. Tüm bunlar incelendiğinde, sağlık yapılarının belli başlı çevre dostu politikaları benimsemesi kaçınılmazdır.

Son yıllarda birçok ülke sağlık sistemlerini çevresel sürdürülebilirlik perspektifiyle yeniden değerlendirmekte ve yeşil hastaneler gibi konseptler literatürde daha fazla yer bulmaktadır. Bu süreçte uluslararası kuruluşlar tarafından geliştirilen çerçeveler ve rehberler, ülkelerin sağlık sistemlerini daha sürdürülebilir hale getirmelerine yardımcı olmaktadır.

2.1. WHO Tarafından Belirlenen İklim Dayanıklı ve Sürdürülebilir Sağlık Tesisi Çerçevesi

Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen iklim dayanıklı ve sürdürülebilir sağlık çerçevesi, sağlık kuruluşlarının hem iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlayabilmesini hem de çevresel sürdürülebilirliği destekleyen yapılar oluşturabilmesini teşvik etmektedir. Bu çerçeve, sağlık tesislerinin planlama, yönetme ve operasyon süreçlerinde negatif çevresel etkilerinin azaltılmasını ve afetlere karşı dayanıklılığın artırılmasını hedeflemektedir (WHO, 2020).

Çerçeve kapsamında altyapı ve tesis tasarımı, enerji verimliliği, su ve sanitasyon yönetimi, atık yönetimi tedarik zinciri yönetimi ve sağlık çalışanlarının kapasite geliştirilmesi gibi alanlar yer almaktadır. Bu çerçeve ile sağlık kurumları sadece sağlık hizmeti sağlamakla kalmaz, aynı zamanda uzun dönem çevresel sürdürülebilirliğin önemli bir parçasıdır.

2.2. Türkiye'nin 2024-2030 İklim Eylem Planı ve Sağlık Sektörü

İklim değişikliği ile mücadele için politika üretimi tüm Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de son yıllarda hız kazanmıştır. Bu nedenle hazırlanan ulusal strateji belgeleri ve eylem planları, sera gazı emiliminin azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması gibi faktörlerle WHO'nun çerçevesine hizmet eden bir çizgide oluşmuştur.

Türkiye'nin 2024-2030 iklim değişikliği azaltım ve uyum strateji ve eylem planları, yedi bölge özelinde, sağlık da dahil olmak üzere birçok alana özel strateji ve eylem içeren yoğun bir yol haritası konumundadır (Öbük ve Sınmaz, 2024). Her ne kadar Türkiye'nin genel iklim politikaları enerji, tarım, ulaşım, sanayi gibi sektörlerde ağırlık bulsa da 2024-2030 İklim Eylem planı devamında sağlık alanındaki birçok çalışmaya rehber olmuştur. Bu çalışmalar, sağlık sisteminin kriz durumlarında hizmet sürekliliğini sağlayabilmesi açısından önemli bir role sahiptir.

3. WHO Çerçevesi ile Türkiye İklim Politikalarının Karşılıklı Olarak Değerlendirilmesi

Bu çalışmada, doküman analizi yöntemi benimsenmiş, politika belgeleri ayrı ayrı incelenmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün iklim dayanıklı ve sürdürülebilir sağlık tesisi çerçevesi ile Türkiye'nin iklim eylem planı

karşılaştırıldığında bazı alanlarda önemli benzerliklerin bulunduğu görülmektedir. Özellikle sağlık iş gücü kapasitesinin artırılması, enerji verimliliğinin artırılması, su

ve atık yönetimi, enerji kullanımının azaltılması ve altyapı tarafındaki düzenlemelerin benzer doğrultuda ilerlediği görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: WHO İklim Dayanıklı Sağlık Tesisi Çerçevesi ile Türkiye 2024-2030 İklim Eylem Planının Karşılaştırılması.

Değerlendirme Alanı	WHO İklim Dayanıklı Sağlık Tesisi Çerçevesi	Türkiye 2024-2030 İklim Eylem Planı
Sağlık İş Gücü ve Kurumsal Kapasite	Sağlık çalışanlarının iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkileri konusunda eğitilmesi ve sağlık sistemlerinde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi önerilmektedir.	Türkiye'nin 2024–2030 İklim Eylem Planı kapsamında iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkilerinin izlenmesi ve kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi hedeflenmektedir.
Su, Sanitasyon ve Atık Yönetimi	Sağlık tesislerinde güvenli su temini, sanitasyon sistemleri ve çevreye zarar vermeyen atık yönetimi WHO çerçevesinin temel bileşenleri arasında yer almaktadır.	Türkiye'nin iklim politikalarında su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi ve çevresel kirliliğin azaltılması önemli hedefler arasında bulunmaktadır.
Enerji ve Emisyon Yönetimi	Sağlık tesislerinde enerji verimliliğinin artırılması, karbon emisyonlarının azaltılması ve yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaştırılması önerilmektedir.	Türkiye'nin iklim eylem planı enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kullanımının artırılmasını hedeflemektedir.
Altyapı ve İklim Dayanıklılığı	Sağlık tesislerinin iklim değişikliğinin yol açtığı aşırı hava olaylarına karşı dayanıklı şekilde planlanması önerilmektedir.	Türkiye'nin iklim uyum politikaları kapsamında kritik altyapıların iklim risklerine karşı dayanıklılığının artırılması hedeflenmektedir.
Teknoloji ve Tedarik Zinciri	WHO sürdürülebilir tedarik zinciri ve çevre dostu sağlık teknolojilerinin kullanımını teşvik etmektedir.	Türkiye'nin iklim politikalarında döngüsel ekonomi ve sürdürülebilir üretim yaklaşımları desteklenmektedir.

3.1. Sağlık İş Gücü ve Kurumsal Kapasite

WHO'nun İklim Dayanıklı ve Çevresel Olarak Sürdürülebilir Sağlık Tesisleri Çerçevesi, sağlık sistemlerinin iklim değişikliğine uyum sağlayabilmesi için sağlık kurumlarında çalışanların bilgi ve becerilerinin güçlü ve kapsamlı olmasını önermektedir. Bu nedenle sağlık çalışanlarının iklim değişikliği üzerine de eğitilmesi, yönetim tarafının sürdürülebilir yaklaşımlarla düzenleme oluşturmaları, koordinasyon ve takip sistemlerinin de bu amaç doğrultusunda hareket etmeleri stratejik öneme sahiptir (Uslu ve Demirtaş, 2025).

Türkiye'nin 2024-2030 İklim Değişikliği Uyum Eylem Planı incelendiğinde, iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkilerinin izlenmesi, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi ve koordinasyon güçlendirmesi gibi hedeflerin yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda plan, sağlık sektörünün iklim değişikliğine uyum kapasitesinin artırılmasına yönelik genel stratejiler içermektedir. Ancak sağlık çalışanlarının iklim değişikliği ve sürdürülebilir sağlık hizmetleri konularında eğitilmesine yönelik uygulamaların daha ayrıntılı şekilde ele alınması gerektiği görülmektedir.

Bu çerçevede, her iki tarafın da oluşturdukları rapor ve planlamalarda kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve koordinasyonu konusunda hemfikir olduğu görülmektedir. Ancak, WHO çerçevesi doğrudan sağlık çalışanlarının iklim okuryazarlığı ve eğitimi üzerine vurgu yaparken, Türkiye'nin planında daha çok üst düzey izleme ve erken uyarı sistemlerine odaklandığı görülmektedir. Bu kısmi uyum sebebiyle, sağlık çalışanları özelinde personel müfredatına iklim değişikliği ve sürdürülebilir hizmet sunumu konuları entegre edilmesi önerilmektedir.

3.2. Su, Sanitasyon ve Atık Yönetimi

WHO çerçevesinde sağlık sistemlerinde su temini, sanitasyon sistemlerinin sürdürülebilirliği ve atık yönetimi; çevreye zarar vermeyecek şekilde yürütülmesi gereken temel alanlardandır. Özellikle sağlık tesislerinde güvenli su ve sanitasyon koşullarının sağlanması, atık yönetiminin doğru planlanması olası enfeksiyon ve hastalık riskini indirmek için büyük öneme sahiptir. Bu durum, hastanelerin iklim değişikliğine karşı olan çift taraflı sorumluluğu ve etkisini de pekiştirmektedir (Kocaman, 2025).

Türkiye'nin 2024-2030 İklim Eylem Planı kapsamında su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi, su verimliliğinin artırılması ve çevresel kirliliğin azaltılması öne çıkan hedeflerdendir. Bu politikalar sağlık tesisleri açısından değerlendirildiğinde, özellikle atık yönetimi ve su kullanımının kontrolü noktasında WHO ile genel anlamda uyumlu bir yaklaşımın bulunduğu görülmektedir. Türkiye'nin eylem planındaki güvenli su hedefi, WHO çerçevesindeki öneriyle hem içerik hem de uygulama stratejisi açısından tam uyum göstermektedir.

3.3. Enerji ve Emisyon Yönetimi

WHO çerçevesinde bir diğer öne çıkan unsur sağlık kurumlarının enerji tüketiminin azaltılması ve karbon emisyonlarının düşürülmesidir. Sağlık tesislerinin, ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre değişkenlik göstermekle beraber, toplam sera gazı emisyonlarının %2 ile %7'sinden sorumlu olduğu düşünüldüğünde, bu alan üzerine yapılacak düzenlemeler önemini artırmaktadır (Baş, 2025).

Türkiye'nin eylem planında da enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kullanılmasına dair hedefler yer almaktadır. Örneğin, kamu binalarında %20 ile %30 arasında enerji tasarrufu hedefi ve binaların "Neredeyse Sıfır Enerjili Bina" (NSEB) konseptine dönüştürülmesi vizyonu, WHO'nun karbon ayak izini azaltma hedefiyle örtüşmektedir (Yıldız, 2024). Bu noktada WHO ile kıyaslandığında Türkiye'nin bulunduğu konum daha sınırlı emisyon stratejilerine sahip olsa da genel olarak iki taraf da aynı amaç doğrultusunda ilerlemiştir.

Raporlar incelendiğinde her iki metnin de yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğine vurgu yaptığı görülmektedir. Türkiye'nin planı, "Neredeyse Sıfır Enerjili Bina" gibi somut ve ölçülebilir hedefler sunarak Dünya Sağlık Örgütü'nün genel karbon ayak izi azaltma vizyonunu yerel ve spesifik bir hale getirmektedir. Türkiye'nin kamu binaları için koyduğu tasarım hedefleri, WHO'nun karbon emisyonlarını azaltma önerisini takip ettiğinden, iki belge arasında yüksek uyum görülmektedir.

3.4. Altyapı ve İklim Dayanıklılığı

WHO çerçevesi sağlık tesislerinin iklim değişikliğine bağlı afetlere karşı dayanıklı altyapılarla planlanmasını önermektedir (WHO, 2020). Sel, olağanüstü hava olayları, kuraklık gibi durumlar sağlık hizmetlerinin sürekliliğini etkileyebilecek önemli riskler arasında yer almaktadır.

Türkiye'nin eylem planında kritik altyapıların iklim değişikliğinin etkilerine karşı dayanıklılığının artırılmasının altı çizilmiştir. Sağlık tesisleri de bu kritik yapılar arasında yer almaktadır. Türkiye'de sağlık kurumlarında uygulanan 'Hastane Afet ve Acil Durum Planları' sağlık hizmetlerinin kriz durumlarında sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlamaktadır (Saraç ve Koçak, 2024). Özellikle Türkiye'nin riskli bir alan haline geldiği deprem direnci ile iklim direncinin entegrasyonunu sağlayan sismik izolatörlü şehir hastaneleri bu alanda yapılan çalışmalara örnek verilebilir (Alhan ve Hacıemiroğlu, 2023). Bu bağlamda iki belgede de hedeflerin vizyonel ve stratejik olarak yüksek uyum sağladığı görülmektedir.

3.5. Teknoloji ve Tedarik Zinciri

Dünya Sağlık Örgütü, sağlık tesislerinin çevresel etkisinin büyük bir kısmının tedarik zinciri ve ürün yaşam döngüsüyle ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Bu kapsamda, enerji verimliliği yüksek tıbbi cihazların kullanımı, tek kullanımlık plastiklerin minimize edilmesi ve düşük küresel ısınma potansiyeline sahip anestezi gazlarının tercih edilmesinin, sağlık sistemlerinin iklim direncini artırmada kritik rol oynadığını belirtmektedir (WHO, 2020, s. 42).

Türkiye'nin planı ise döngüsel ekonomi yaklaşımı ve uzun dönem kullanılabilir üretim modellerini desteklemektedir. Bu yaklaşım sağlık sektörüne uyarlandığında tıbbi ürünlerin sürdürülebilir üretimi, çevre dostu satın alma politikaları ve kaynak verimliliği gibi uygulamaların verim kazandığı görülmektedir (Ayturan vd., 2025). Özellikle lojistik açıdan hizmetlerin etkili yöntemlerle paylaşılması ve hizmet alanlar tarafından en uzun süre boyunca kullanılabilir olması hedeflenmiştir (Balbay vd., 2021). Ancak sağlık sektörüne özgü sürdürülebilir tedarik zinciri politikalarının daha kapsamlı şekilde ele alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

WHO, anestezi gazlarının seçimi ve tek kullanımlık plastiklerin azaltılması gibi sağlığa özgü teknik detaylara odaklanır. Türkiye'nin planı ise daha genel bir döngüsel ekonomi ve lojistik optimizasyon yaklaşımı sergilemektedir. Bu bağlamda WHO çerçevesinde spesifik bir bileşen olarak sunulan bu konunun, ulusal planlarda henüz genel bir strateji düzeyinde kalması tam uyum göstermemektedir ve sektörel detaylandırmaya ihtiyaç duymaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen İklim Dayanıklı ve Çevresel Olarak Sürdürülebilir Sağlık Tesisi Çerçevesi ile Türkiye'nin 2024–2030 dönemini kapsayan İklim Değişikliği Eylem Politikaları Karşılaştırmalı Olarak İncelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda Türkiye'nin İklim Değişikliği ile Mücadele ve Uyum Politikalarının birçok alanda WHO tarafından önerilen sürdürülebilir sağlık sistemi yaklaşımı ile uyumlu olduğu görülmüştür.

Türkiye'nin İklim Politikaları Enerji Verimliliği, Su Kaynaklarının Sürdürülebilir Yönetimi ve Kritik Altyapıların İklim Değişikliğine Karşı Dayanıklılığının Artırılması gibi konularda önemli hedefler içermektedir. Bununla birlikte Sağlık Tesislerine Özgü Sürdürülebilirlik Uygulamalarının Politika Belgelerinde daha sınırlı şekilde ele alındığı dikkat çekmektedir (Baytaş ve Aydın, 2022; Kocaman, 2025; Uslu ve Demirtaş, 2025). Bu doğrultuda sağlık sektörünün İklim Değişikliğine Uyum Kapasitesinin Artırılmasına yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle sağlık tesislerinde

enerji verimliliği uygulamalarının artırılması ve yenilenebilir enerji kullanımının teşvik edilmesi çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra sağlık çalışanlarının İklim Değişikliği ve Çevresel Sürdürülebilirlik konularında eğitilmesi sağlık sisteminin kurumsal kapasitesini güçlendirebilir.

Ayrıca sağlık tesislerinde su yönetimi ve atık yönetimi uygulamalarının sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda geliştirilmesi önem taşımaktadır. Sağlık hizmetlerinde kullanılan ürünlerin çevresel etkilerinin azaltılması amacıyla sürdürülebilir tedarik zinciri uygulamalarının geliştirilmesi de önemli bir politika alanı olarak değerlendirilebilir.

Son olarak sağlık tesislerinin İklim Değişikliği kaynaklı afetlere karşı dayanıklılığının artırılması sağlık hizmetlerinin sürekliliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle sağlık altyapılarının planlanması ve yönetiminde İklim Risklerinin daha kapsamlı şekilde dikkate alınması gerekmektedir.

Kısaltmalar

UN: Birleşmiş Milletler

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

IDB: İklim Değişikliği Başkanlığı

Kaynakça

- Alhan, C. ve Hacıemiroğlu, M. (2023). Dirençli Şehirler için Depreme Dayanıklı Yapı Tasarımında Sismik İzolasyon. Çevre Şehir ve İklim Dergisi, 2(4), 96-127. <https://izlik.org/JA39RB46NW> (Erişim Tarihi: 05.03.2026).
- Ayturan, Z. C., Dinçbaşı, T. ve Hasar, H. (2025). Türkiye'nin İklim Politikaları ve Döngüsel Ekonomi. Çevre Şehir ve İklim Dergisi, (7), 12-28.
- Balbay, Ş., Sarıhan, A. ve Avşar, E. (2021). Dünya'da ve Türkiye'de "Döngüsel Ekonomi/Endüstriyel Sürdürülebilirlik" Yaklaşımı. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (27), 557-569.
- Baş, K. (2025). Çevre Dostu Hastaneler: Sürdürülebilir Sağlık Hizmetlerinde Yeşil Hastanelerin Önemi. Muş Alparslan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(2), 111-120. <https://izlik.org/JA56EK49YM>
- Baytaş, V. ve Çetin Aydın, G. (2022). Sağlık Kurumlarında Çevreye Duyarlı Politikalar: Yeşil Hastane Örnekleri. Ekonomi Maliye İşletme Dergisi, 5(2), 336-356. <https://doi.org/10.46737/emid.1199900>
- Deng, S. Z., Jalaludin, B. B., Antó, J. M., Hess, J. J. ve Huang, C. R. (2020). Climate Change, Air Pollution and Allergic Respiratory Diseases: A Call to Action for Health Professionals. Chinese Medical Journal, 133(13), 1552-1560.
- Gulzar, A., Islam, T., Gulzar, R. ve Hassan, T. (2021). Climate Change and Impacts of Extreme Events on Human Health: An Overview. Indonesian Journal of Social and Environmental Issues (IJSEI), 2(1), 68-77.
- İklim Değişikliği Başkanlığı. (2024). Türkiye'nin İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi ve Eylem Planı 2024-2030. T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. https://iklim.gov.tr/db/turkce/icerikler/files/iklim%20Değişikliğine%20Uyum%20Stratejisi%20ve%20Eylem%20Plan_%202024-2030.pdf (Erişim Tarihi: 05.03.2026).
- Kocaman, E. (2025). Türkiye'nin İklim Değişikliği Stratejilerinde Hastanelerin Rolü: Farkındalık Odaklı Politika Analizi ve Uygulama Önerileri. Journal of Awareness, 10(1), e2964.
- Limaye, V.S. (2021). Making the Climate Crisis Personal Through a Focus on Human Health. Climatic Change, 166(3), 43.
- Mominkhan, D., Alamri, F.A., Balharith, M., Alharbi, M., Alshebli, A., Alshareef, S. Y., ... ve Alabdulaali, M. K. (2023). The Current State and Potential Evolution of Carbon Emissions in the Healthcare Sector: A Narrative Review Article. Frontiers in Sustainable Energy Policy, 2, 1230253.
- Nieuwenhuijsen, M. J. (2024). Climate Crisis, Cities and Health. The Lancet, 404(10463), 1693-1700.
- Öbük, D.N. ve Sınmaz, S. (2024). İklim Değişikliği Süreci ve Türkiye'de İklim Değişikliği Eylem Planlarının Mekânsal Perspektifi. Kent Akademisi, 17(3), 939-960.
- Saral, B. Z. ve Koçak, H. (2024). Dünyada ve Türkiye'de Hastane Afet Planlarının Organizasyon Yapıları. Paramedik ve Acil Sağlık Hizmetleri Dergisi, 5(2), 42-56. <https://doi.org/10.54862/pashid.1592920>
- Uslu, Y. ve Demirtaş, M. (2025). Çevresel Sürdürülebilirlik Bağlamında Sağlık Yönetimi. Şura Akademi, (9), 55-65.
- Watts, N., Amann, M., Arnell, N., Ayeb-Karlsson, S., Beagley, J., Belesova, K., ... ve Montgomery, H. (2021). The 2020 report of The Lancet Countdown on Health and Climate Change: Responding To Converging Crises. The Lancet, 397(10269), 129-170. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)32290-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)32290-X).
- World Health Organization. (2019). Health Emergency and Disaster Risk Management Framework. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/326106/9789241516181-eng.pdf> (Erişim Tarihi: 05.03.2026).
- World Health Organization. (2020). WHO Guidance for Climate Resilient and Environmentally Sustainable Health Care Facilities. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240012226> (Erişim Tarihi: 05.03.2026).
- Yıldız, C. (2024). Binalarda Enerji Verimliliğinde Son Gelişmeler: Türkiye Örneği. Gazi University Journal of Science Part C: Design and Technology, 1-1.